

УДК 336.226:338.1

ОКСЕНЮК ОКСАНА,

*аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту**Львівського національного університету імені Івана Франка*

АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ПИТАНЬ РЕГУЛЮВАННЯ ПДВ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИМОГ

У статті проведено аналіз поглядів учених-економістів на трактування термінів "гармонізація", "податкова гармонізація", проаналізовано нормативно-правові акти України (зокрема, Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу), якими регулюються питання гармонізації, а також зазначено інституції, які задіяні в процесі гармонізації, та їхні функції. Визначено чотири етапи, у які повинна проводитися гармонізація (аналіз директив ЄС, визначення способів внесення змін у нормативно-правову базу України, визначення положень законодавства, які потребують змін, а також складання проектів нормативно-правових актів для внесення змін). Здійснено аналіз Шостої, Восьмої, Десятої та Тринадцятої директив ЄС із питань адміністрування ПДВ. Визначено перелік змін, які потрібно внести з метою адаптації законодавства України до європейських вимог.

Ключові слова: ПДВ; ЄС; адаптація законодавства; Податковий кодекс України; гармонізація.

Постановка проблеми. Одним із необхідних заходів для формування ефективної ринкової економіки в Україні є активне входження в процеси міжнародної економічної інтеграції. З урахуванням того, що країни-учасниці ЄС у довгостроковій перспективі залишатимуться значними торговельними партнерами України, постало питання поглибленого вивчення економічних й організаційних основ створення гармонійного податкового простору в країнах ЄС та адаптації вітчизняного податкового законодавства до податкового законодавства ЄС. В умовах інтеграції економічних систем, як свідчить досвід європейських країн, важливу роль відіграє гармонізація ПДВ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питання гармонізації податкового законодавства України з питань адміністрування ПДВ до вимог європейського законодавства присвячено роботи ряду вчених-економістів: Ю. М. Капіци, К. П. Максимець, Н. Р. Малишевої, В. І. Муравйова, В. Ф. Опришко, П. М. Рабінович та інших.

Метою статті є аналіз фахової термінології та визначення нормативно-правових актів України, якими регулюється питання адаптації, і директив ЄС, відповідно до яких проводиться адаптація, а також окреслення основних заходів із гармонізації національного законодавства з питань ПДВ із європейськими вимогами.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи питання гармонізації національного законодавства України з міжнародним правом, В. Ф. Опришко зазначає, що важливою умовою гармонізації є приведення конституцій держав та їхніх національних правових систем у відповідність до норм і принципів міжнародного права, і виділяє гармонізацію законодавства України з правовими системами міжнародних організацій, зокрема ЄС, як один із найважливіших напрямів узгодження законодавства України з міжнародно-правовими актами [1].

На думку Отто Люхтерхандта, поняття "гармонізація" відображає "узгоджене співіснування й чинність

таких норм, як юридичні принципи, комплексні правові інститути, а також окремі юридичні правила й приписи, що походять із різних джерел права", а один з вимірів, у якому постає завдання гармонізації, представлений відносинами "між різними системами правопорядку, що є принципово самостійними та існують незалежно одна від одної, наприклад, між правопорядком міжнародного права або європейського й національним правом України" [2].

Аналізуючи відповідність положень законодавства України нормам міжнародного права, П. М. Рабінович уточнює, що гармонізація (гармонізування) - це процес приведення законодавства України у відповідність до правових систем провідних міжнародних організацій Європи [3].

Початковим етапом гармонізації законодавства України з європейським правом є уніфікація термінології. Уважаємо, що процес гармонізації законодавства слід починати з юридичної термінології. Чіткий понятійно-категоріальний апарат дуже важливий, якщо законодавець ставить за мету уніфікацію, гармонізацію або зближення законодавства, його відповідність європейським стандартам та традиціям. Вироблення сталої системи юридичних понять і термінів є не просто результатом наукового дослідження, а необхідною умовою, одним із пріоритетних напрямів правового реформування.

У свою чергу Н. Р. Малишева характеризує гармонізацію законодавства України з законодавством ЄС як таку, що обумовлена необхідністю адаптувати національну правову систему України до правового простору Європи [4].

Ю. М. Капіца зазначає, що для країн за межами ЄС термін "гармонізація" може включати зближення з первинним законодавством ЄС, зокрема з установчими договорами [5].

Разом із цим В. І. Муравйов справедливо вказує на те, що, "здійснюючи гармонізацію, Україна повинна враховувати, що цей процес має однобічний характер, ос-

кільки йдеться не про взаємні кроки з обох сторін щодо узгодження своїх правових норм, а тільки про зміни в українському законодавстві з метою його гармонізації з нормами Євросоюзу" [6].

Як бачимо, українські науковці вживають термін "гармонізація" для позначення однобічного процесу наближення з боку України внутрішнього законодавства до законодавства ЄС.

Податкова гармонізація - це координація національних податкових політик, яка полягає в наближенні рівня оподаткування, уніфікації бази оподаткування, установленні основних податків та податкових пільг.

Гармонізація українського законодавства щодо справляння ПДВ має відбуватись тією мірою, якою це буде сприяти створенню й функціонуванню єдиного внутрішнього ринку. Обґрунтовано необхідність введення не ідеальної податкової системи, а необхідного мінімуму умов, який ліквідує податкові бар'єри.

У механізмі гармонізації податкового законодавства України із законодавством ЄС про непряме оподаткування виділено чотири стадії:

- перша: аналіз директив ЄС про непряме оподаткування, порівняння вимог цих директив із регулюванням непрямих податків у законодавстві України, устанавлення розбіжностей;

- друга: визначення способів і пріоритетності усунення цих розбіжностей у законодавстві України;

- третя: визначення положень законодавства України, до яких необхідно внести зміни та доповнення з метою виконання вимог директив ЄС про непряме оподаткування;

- четверта: створення проектів нормативно-правових актів України, спрямованих на втілення вимог директив ЄС про непряме оподаткування [7].

Гармонізацію податкового законодавства України до законодавства ЄС про непряме оподаткування доцільно проводити системно, що дозволить уникнути розрізненого, неузгодженого внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів України. Суть системного проведення гармонізації полягає в імплементації (транспозиції) норм директив ЄС у їхній цілісності й нерозривному зв'язку. Наприклад, якщо в законодавстві ЄС регулювання певного непрямого податку здійснюється декількома директивами, транспозиція таких директив повинна відбуватися не окремо й не по черзі, а одночасно, у комплексі, відповідно змінюючи й доповнюючи нормативний масив законодавства України, що регулює відповідний непрямий податок.

Відносини між Україною та ЄС були започатковані в грудні 1991 року, коли Міністр закордонних справ Нідерландів, головуючої на той час у ЄС країни, у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України [8].

Правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво (УПС) від 16 червня 1994 року (набула чинності 1 березня 1998 року), яка започаткувала співробітництво із широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань [9].

Із самого початку питанню гармонізації непрямого оподаткування в ЄС приділялася пильна увага, оскільки саме розбіжність у регулюванні непрямого оподаткування, на думку основоположників європейської інтеграції, була істотною перешкодою на шляху вільного пересування товарів, робіт і послуг, у результаті чого гармонізація непрямого оподаткування була позначена як окреме завдання європейської інтеграції в Договорі про Європейське співтовариство (ст. 90-93).

Підготовкою національного законодавства з питань

гармонізації із законодавством ЄС займаються Комітет Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції, Координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, Міністерство економіки, а з питань європейської інтеграції України - Державний департамент з питань адаптації законодавства при Міністерстві юстиції України, Управління з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України, яке виконує обов'язки Служби віце-прем'єр-міністра з питань європейської інтеграції. Інституції, задіяні в адаптації національного законодавства до норм та стандартів ЄС, та їхні функції наведені в таблиці 1 [10].

Саме вивченню інтеграційного законодавства ЄС приділяє першочергове значення Закон України "Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" від 21 листопада 2002 р. № 228-IV [11], який передбачає в структурі Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу такі розділи, як:

- 1) аналіз відповідного законодавства Європейського Союзу в конкретній сфері, а також створення переліку найважливіших законодавчих актів Європейського Союзу, які повинні бути враховані в процесі адаптації;

- 2) оцінка відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу;

- 3) визначення заходів з адаптації законодавства із зазначенням проектів нормативно-правових актів, які повинні бути розроблені, або законодавчих актів, до яких мають бути внесені зміни й доповнення або які повинні бути визнані такими, що втратили чинність, тощо.

Крім Загальнодержавної програми, керівництвом держави розпочато роботу з метою систематизації заходів щодо інтеграції України в європейський правовий простір та виконання нею зобов'язань, узятих у рамках УПС. Президентом України затверджено низку Указів, зокрема Питання організації виконання Закону України "Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" від 21.08.04 № 965/2004; "Про затвердження Стратегії інтеграції України до ЄС" від 11 червня 1998 р. № 615/98; "Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади" від 9 лютого 1999 р. № 145/99 та "Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу" від 14 вересня 2000 р. № 1072/2000. Серед інших заходів - Постанови КМ України "Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства ЄС" від 16 серпня 1999 р. № 1496, "Деякі питання координації діяльності органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції" від 3 березня 2005 р. № 174 та "Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" від 15 жовтня 2004 року № 1365 [12]. Ці документи заклали фундамент внутрішнього забезпечення всеохоплюючої діяльності з приведення правового поля України до норм і стандартів ЄС. Завдяки цьому створюється така система в механізмі правотворчості в Україні, яка забезпечуватиме розробку й прийняття всіх без винятку нормативно-правових актів відповідно до стандартів права ЄС та країн-членів.

Беручи до уваги структуру Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, а також стадії механізму гармонізації податкового законодавства України із законодавством ЄС про непряме оподаткування, зазначимо, що першим кроком на шляху гармонізації законодавства України із законодавством ЄС про непряме оподаткування є складання переліку директив ЄС, які

Таблиця 1. - Інституції, що задіяні в процесі адаптації законодавства України до норм та стандартів Європейського Союзу*

Назва	Основні функції
Верховна Рада України	Законодавча діяльність
Комітет з парламентського співробітництва між Україною та ЄС	Політичний діалог із парламентарями ЄС
Президент України	Керівництво процесом адаптації законодавства
Національна рада з питань адаптації законодавства до законодавства ЄС	Пропозиції з виконання зобов'язань за УПС, координація, моніторинг, аналіз, узгодження проектів нормативно-правових актів
Кабінет Міністрів України	Планування, координація, контроль нормотворчої діяльності органів виконавчої влади
Інститут нормотворчої діяльності (при КМУ)	Наукове обґрунтування законопроектної роботи з адаптації законодавства
Міністерство юстиції України	Планування законопроектної роботи, координація нормотворчої діяльності
Міжвідомча координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства ЄС (при Мін'юсті України)	Створення пропозицій щодо стратегії адаптації, рекомендацій до проектів нормативно-правових актів; правова експертиза актів
Центр порівняльного права (при Мін'юсті України)	Секретаріат Міжвідомчої координаційної ради
Центр перекладів актів європейського права (при Мін'юсті України)	Переклад міжнародних договорів, законодавства ЄС, аналітичних матеріалів
Українська частина Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС	Узгодження галузевої співпраці
Українська частина Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС (підкомітет з адаптації законодавства)	Аналіз актів законодавства України з метою приведення їх у відповідність з УПС; пропозиції щодо адаптації; реалізація галузевої співпраці
Українсько-Європейський консультативний центр з питань законодавства	Консультації органам державної влади, незалежна експертиза законопроектів
Міністерства, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування	Реалізація галузевого співробітництва Україна – ЄС, імплементація УПС

*Джерело: [10]

регулюють питання гармонізації непрямого оподаткування, та проведення розгляду їхнього змісту з метою визначення тих із них, у відповідність до яких необхідно привести законодавство України [7].

Одним із найважливіших актів ЄС у сфері ПДВ є Шоста директива, що запровадила пакет спільних правил, які дозволили обчислити розміри податку та метод визначення податкових зобов'язань, тобто визначення територіального застосування податку, платників податку, оподатковуваних операцій, місця застосування таких операцій, самої події, яка підлягає оподаткуванню, оподатковувані суми, детальні процедури для застосування ставок оподаткування, звільнення від податків і спеціальні схеми. Мовою Спільноти всі ці правила відомі як "єдина основа оцінки ПДВ", і ця основа є особливо важливою тому, що ПДВ є базовим джерелом прибутку для Спільноти. Мало того, Шоста директива гармонізувала закони щодо структур податку з об'їгу в державах-учасниках у галузі надання послуг, сільськогосподарського виробництва, малих підприємств і вільного підприємництва й операцій, пов'язаних із імпортом, експортом та міжнародною торгівлею товарами [13, с. 220].

Шоста директива виклала принцип, згідно з яким будь-який платник податку має право на відрахування або відшкодування ПДВ у будь-якій країні, де він поніс витрати, що обкладаються податком.

Восьма директива з питання відшкодування ПДВ, прийнята Радою в 1979 році, установлює спільні заходи щодо відшкодування територіально не розташованим у країні платникам ПДВ, яким вони обкладаються при імпорті або закупівлі товарів чи послуг у державі-члені [14].

Тринадцята директива, прийнята в 1986 році, упроваджує аналогічні заходи щодо відшкодування податку платникам, які територіально не розміщені в Спільноті.

Десята - застосовує ПДВ до оренди рухомої матеріальної власності. Поправка до Шостої директиви дозволяє державам-членам, які бажають це зробити, використовувати на експериментальній основі протягом трьох років зменшену ставку ПДВ на дві або, у виняткових випадках, три категорії трудомістких послуг, на кшталт послуг дрібного ремонту, ремонту приватного житла, прибирання та перукарських послуг.

Директива про вирівнювання ставок ПДВ завершила створення спільної системи цього податку. Вона передбачає те, що протягом періоду функціонування перехідної системи ПДВ держави-члени повинні застосовувати стандартну ставку ПДВ, яка становить принаймні 15 %. Фактично стандартні ставки ПДВ становлять від 1,5 % до 25 % у державах-членах. Усі вищі ставки ПДВ, які існували в кількох державах-членах, були скасовані, що призвело до значного падіння споживчих цін у деяких секторах, наприклад, в автобудівній галузі [13, с. 221].

Але держави-члени користуються можливістю застосування поряд зі стандартною ставкою одної (або двох) зменшених ставок, які дорівнюють або перевищують 5 % і застосовуються тільки до деяких товарів і послуг соціального чи культурного характеру [13, с. 222].

Виходячи з огляду вищенаведених директив, тільки з певними положеннями Шостої директиви 77/388 та Тринадцятої директиви 86/560 можна гармонізувати законодавство України до набуття нею асоційованого членства в ЄС, оскільки застосування положень решти директив ЄС про гармонізацію ПДВ є майже неможливим поза межами цього інтеграційного утворення.

Як зазначає Д. А. Бекерська, "характерною особливістю непрямих податків є те, що це внутрішні податки, які не можуть регулюватися нормами міжнародних договорів, крім договорів, ратифікованих Верховною Радою України, до набуття чинності законами за кож-

ним із указаних податків" [15]. Це підтверджує необхідність виконання УПС шляхом прийняття спеціальних законів про гармонізацію законодавства України з законодавством ЄС про непряме оподаткування.

Відповідно до перелічених й охарактеризованих директив ЄС можна зробити такі **висновки**:

1. Податкова система України характеризується фіскальною спрямованістю, водночас її регулююча функція не зорієнтована на стале економічне зростання. Високе податкове навантаження на виробництво та низьке навантаження на природні ресурси робить її несприятливою для розвитку економіки, тому важливим напрямом у гармонізації податкового законодавства є зменшення податкового навантаження на платників податку.

2. Доцільним також є встановлення диференційованих ставок податку залежно від оподатковуваних товарів першої необхідності та товарів розкоші. Це дозволить звільнити від оподаткування соціально значущі товари й у такий спосіб підвищити платоспроможність населення. Величина зниженої ставки в окремих країнах коливається від 0 до 17 %; стандартної - від 12 до 23 %; підвищеної - від 25 до 33 %. Думку про те, що в законодавстві України доречно встановити порядок із базовою (загальною) ставкою пільгову (тобто зменшену), поділяє багато українських економістів, пропонуючи розмір загальної ставки на рівні 15-17 %, а пільгової ставки на рівні 5-7 %.

3. Податковий кодекс України (далі - ПКУ) [16] не містить положень щодо того, які особи не є платниками податку. На виконання положень ст. 4 Шостої директиви 77/388, доцільно доповнити ст. 180 Розділу V ПКУ пунктом, який зазначає, що не є платниками податку наймані працівники та особи, які працюють за трудовим договором, а також державні, регіональні, місцеві органи влади та інші особи публічного права при здійсненні ними публічних функцій, крім випадків здійснення ними комерційної або економічної діяльності.

4. Надання пільг зі сплати ПДВ не повинно призводити до викривлення конкуренції, тому необхідним є вдосконалення критеріїв надання пільг, а також здійснення жорсткого контролю за їх використанням.

5. Постійне вдосконалення механізму бюджетного відшкодування ПДВ з метою уникнення отримання відшкодування підприємствами, які не мають на нього права.

6. Світовий досвід показує, що важливою проблемою справляння ПДВ є підготовка громадської думки, роз'яснювальна робота з платниками податків і професійна підготовка персоналу податкових органів. Тому податковій службі України необхідно зосередити увагу на забезпеченні прав платника податків, які визнані світовим товариством, а передусім таких, як право на інформацію, допомогу; право на апеляцію; право платити не більше за встановлену суму податку; право на впевненість у прийнятому рішенні; право на конфіденційність і таємність. Для належного виконання своїх обов'язків працівниками податкової служби їх необхідно навчати, підвищувати професійний рівень.

Рішучим кроком у напрямку стабільності та прогнозованості державної політики в галузі оподаткування стало прийняття "економічної конституції держави" - ПКУ, який покликаний забезпечити адаптацію фіскального законодавства до принципів та директив ЄС, а у сфері тарифно-митного законодавства - до стандартів Світової організації торгівлі.

Отже, створюючи національну державну правову систему відповідно до норм ЄС, необхідно одночасно з адаптацією вже існуючих законів приймати нові, узгод-

жені з правовим полем ЄС. Роль найвищого законодавчого органу країни в цьому процесі абсолютна. Беззаперечним є й те, що процес гармонізації законодавства України вимагає злагодженої співпраці всіх гілок влади. Таким чином, зближення законодавств полягає в подоланні правових відмінностей в національних законодавствах, виробленні напрямів їхнього розвитку, розробці загальних правових рішень. Гармонізація законодавства є одним із напрямів удосконалення системи адміністрування ПДВ.

ЛІТЕРАТУРА

- Опришко В. Питання гармонізації законодавства України з міжнародним правом і національними правовими системами / В. Опришко // Право України. - 1999. - № 8. - С. 12-15.
- Люхтерхандт Отто. До проблеми гармонізації законодавства України з Європейською конвенцією про захист прав і основних свобод людини / Отто Люхтерхандт // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом : матеріали науково-практичної конференції Інституту законодавства Верховної Ради України. - К., 1998. - С. 57-58.
- Рабінович П. М. Законодавство України та норми міжнародного права: критерії відповідності / П. М. Рабінович // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом : матеріали наук.-практ. конференції Інституту законодавства Верховної Ради України. - К., 1998. - С. 255.
- Малишева Н. Р. Теоретичні аспекти гармонізації національного законодавства з міжнародним правом / Н. Р. Малишева // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом : матеріали наук.-практ. конференції Інституту законодавства Верховної Ради України. - К., 1998. - С. 89.
- Капіца Ю. Проблемні питання гармонізації законодавства України з міжнародно-правовими нормами / Ю. Капіца // Український правовий часопис. - 1999. - № 5. - С. 52.
- Муравйов В. І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика) / В. І. Муравйов. - К. : Академ-Прес, 2002. - С. 266.
- Ященко К. Гармонізація Податкового законодавства України з законодавством Європейських Співтовариств про непряме оподаткування [Електронний ресурс] / К. Ященко. - Режим доступу : http://dysertaciya.org.ua/disertaciya_1_336.html.
- Сучасний стан та перспективи відносин між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс] / офіційний веб-сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації. - Режим доступу : <http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/%28DOCWEB%29/F141178A0AF5B940C225717A004D1F1B>.
- Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс] / офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=998_012.
- Істягіна Н. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: стан, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Н. Істягіна, С. Костюк. - Режим доступу : http://www.serhiykostyuk.com/data/articles/article_3-1.pdf.
- Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України № 228 від 21.11.02 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/podatкова-baza-do-nabrannya-chinnosti-podatkovim-kodeksom/normativno-pravova-baza/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-2002-rik/59962.html>.
- Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.rada.gov.ua.
- Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу / Н. Мусис ; [пер. з англ.]. - К. : "К 1 С", 2005. - 466 с.
- Елементарно, VAT! [Електронний ресурс] / Прибалтійська фінансова група. - Режим доступу : <http://pribaltiyskaya.net/elementarno.php>.
- Фінансове право / [за ред. Л. К. Воронова]. - К. : Вентурі, 1998. - С. 163.
- Податковий кодекс України : Кодекс № 2755-VI від 02.12.2010 р.

Оксенюк Оксана,

*аспірант кафедри фінансов, денежного обращения и кредита
Львовского национального университета имени Ивана Франко*

**АДАПТАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ПО ВОПРОСАМ РЕГУЛИРОВАНИЯ
НДС К ЕВРОПЕЙСКИМ ТРЕБОВАНИЯМ**

В статье проанализированы взгляды на трактовку термина "гармонизация" ученых-экономистов (В. Опришко, П. Рабинович, Н. Малышева, Ю. Капица, В. Муравьев и др.), дано авторское определение понятия "налоговая гармонизация", проанализированы нормативно-правовые акты Украины, которыми регулируется вопрос гармонизации, а также указаны институты, задействованные в процессе гармонизации и их функции. Отмечено, что основой проведения гармонизации национального законодательства к европейским требованиям является Общегосударственная программа адаптации законодательства Украины к законодательству Европейского Союза. Определены четыре этапа, в которые должна производиться гармонизация (анализ директив ЕС, определение способов внесения изменений в нормативно-правовую базу Украины, определение положений законодательства, которые требуют изменений, а также составление проектов нормативно-правовых актов для внесения изменений). Осуществлен анализ Шестой, Восьмой, Десятой и Тринадцатой директив ЕС по вопросам администрирования НДС. Сделан вывод, что только с определенными положениями Шестой Директивы 77/388 и Тринадцатой Директивы 86/560 можно гармонизировать законодательство Украины до ассоциированного членства в ЕС. Определен перечень изменений, которые нужно внести с целью адаптации законодательства Украины к европейским требованиям, в частности, дифференциацию ставок НДС в зависимости от группы товаров, постоянное совершенствование механизма бюджетного возмещения, четкое определение в НКУ перечня лиц, не плательщиков НДС, оптимизация критериев предоставления льгот по уплате налога, а также проведение разъяснительной работы и подготовка высококвалифицированных кадров.

Ключевые слова: НДС; ЕС; адаптация законодательства; Налоговый кодекс Украины; гармонизация.

Okseniuk Oksana,

postgraduate student of finance, monetary, Ivan Franko National University of Lviv

**ADAPTATION OF NATIONAL LEGISLATION ON THE REGULATION OF VAT TO EUROPEAN
REQUIREMENTS**

In the article the analyzes of the views of economists on the interpretation of the term "harmonization" is made (Opryshko V., Rabinovich P., Malysheva N., Kapitsa Yu, Muravyov V. etc.), the term "tax harmonization" is also defined, the regulatory legal acts of Ukraine, which regulates the process of harmonization are listed and the specified institutions involved in the process of harmonization and their functions are defined. It is also noted that the basis of the harmonization of national legislation to European standards is the National Programme for the adaptation of Ukrainian legislation to the legislation of the European Union. Identified four stages of harmonization (analyze EU directives, identify ways in which changes in the legal framework of Ukraine should be made, define the list of regulatory acts that should be changed and draft regulations to make changes). The Sixth, the Eighth, the Tenth and the Thirteenth EU directives on VAT administration are analyzed. Ukrainian legislation can be harmonized only with certain provisions of the Sixth Directive 77/388 and the Thirteenth Directive 86/560 before associate membership in the EU. Also there is a list in the article of changes that should be made in order to adapt Ukrainian legislation to European standards, which includes the differentiation of VAT rates, depending on the product group, continuing improvement of the budgetary compensation, a clear definition in the Tax code of the list of persons who are not subject to VAT, the optimization of the exemptions from the tax, as well as conducting outreach and training of highly qualified personnel.

Keywords: VAT; the EU; the adaptation of legislation; the Tax Code of Ukraine; the harmonization.

REFERENCES

1. Opryshko V. (1999), *Pravo Ukrainy [Right of Ukraine]*, № 8, pp. 12-15 (ukr).
2. Liukhterkhandt Otto (1998), *The problems harmonization the legislation of Ukraine in international law: Proceedings of the Conference Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, Kyiv, pp. 57-58 (ukr).
3. Rabinovych P. M. (1998), *The problems harmonization the legislation of Ukraine in international law: Proceedings of the Conference Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, Kyiv, p. 255 (ukr).
4. Malysheva N. R. (1998), *The problems harmonization the legislation of Ukraine in international law: Proceedings of the Conference Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, Kyiv, p. 89 (ukr).
5. Kapitsa Yu. (1999), *Ukrainskyi pravovyi chasopys [Ukrainian legal journal]*, № 5, p. 52 (ukr).
6. Muraviov V. I. (2002), *The legal basis for regulating economic relations of the EU with third countries (theory and practice)*, Academ-Press, Kyiv, p. 266. (ukr).
7. Yashchenko K., *Harmonization of tax legislation of Ukraine with European Community law on indirect taxation*, available at: http://dysertaciya.org.ua/disertaciya_1_336.html. (ukr).
8. *Current state and prospects of relations between Ukraine and the European Union*, available at: http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldep.nsf/%28DOCWEB%29/F141178A0AF5B9_40C225717A004D1F1B. (ukr).

9. Agreement on Partnership and Cooperation between Ukraine and the European Communities and their Member States, available at: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=998_012. (ukr).

10. Istiahina N., Kostiuk P., Adaptation of legislation Ukraine to the EU legislation: progress, problems and prospects, available at: http://www.serhiykostyuk.com/data/articles/article_3-1.pdf. (ukr).

11. Law of Ukraine (2002), *On the Concept of State program of adaptation Ukraine's legislation to EU legislation*, № 228 of 11.21.02, available at: <http://minrd.gov.ua/podatкова-baza-do-nabrannya-chinnosti-podatkovim-kodeksom/normativno-pravova-baza/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-2002-rik/59962.html>. (ukr).

12. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine, available at: www.rada.gov.ua. (ukr).

13. Musys N. (2005), All of the common policy of the EU, Kyiv, 466 p. (ukr).

14. Baltic Financial Group, *Elementarno, VAT!*, available at: <http://pribaltiyskaya.net/elementarno.php>. (ukr).

15. Voronova L. K., ed. (1998), *Financial Law*, Venturi, Kyiv, p. 163 (ukr).

16. Tax Code of Ukraine: Codex № 2755-VI of 02.12.2010 (ukr).

© Оксенюк Оксана

Надійшла до редакції 12.11.2013

УДК 338.115.31

ОМЕЛЯНОВИЧ ЛІДІЯ,

доктор економічних наук, професор

Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського

ЗЄРОВА ОЛЬГА,

аспірант Донбаської національної академії будівництва і архітектури

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті досліджено сучасний стан розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні у сфері житлово-комунального господарства. Виділено потенційні форми застосування державно-приватного партнерства в ЖКГ. Визначено шляхи вирішення проблем розвитку ДПП та ризику, що виникають на шляху успішного практичного впровадження проєктів ДПП, подолання яких дозволить використовувати потенціал державно-приватного партнерства для розвитку житлово-комунального господарства України, її регіонів та міст.

Ключові слова: розвиток інфраструктури; державно-приватне партнерство; концесія; житлово-комунальне господарство.

Постановка проблеми. Останні роки стали періодом визнання житлово-комунального господарства однією з найпроблемніших галузей економіки. У нормативних і розпорядчих документах держави відзначається необхідність формування довгострокової політики розвитку й модернізації житлово-комунального господарства та системи її фінансового забезпечення [1, 2], що доведено в роботах Л. В. Беззубко, С. А. Ільшешевич [3], В. С. Нотевського [4] та ін.

Достатньо тривалий час система фінансування ЖКГ була зорієнтована на безповоротну фінансову підтримку, що спрямовувалася, зокрема, на впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, розвиток дорожнього та комунального господарства, здійснення екологічних та природоохоронних заходів [5]. У загальнодержавній "Програмі реформування і розвитку житлово-комунального господарства України на 2009-2014 роки" відзначається, що "нестача власних і бюджетних фінансових ресурсів, їх неефективне розміщення, відсутність дієвого механізму залучення позабюджетних коштів не сприяють вирішенню завдань технічного переоснащення житлово-комунальних підприємств та розвитку комунальної інфраструктури" [2]. Як показала

практика, обмеженість форм фінансування діяльності підприємств ЖКГ "створила підґрунтя для розвитку споживацьких настроїв у суб'єктів ЖКГ, призвела до їх небажання та неспроможності залучати інвестиційні кошти для розвитку підприємств" [1].

Отже, на цей час основною проблемою територіальних громад у сфері ЖКГ є недостатнє фінансування, тому пошук моделей і механізмів, які можуть забезпечити ЖКГ додатковими ресурсами, є вельми актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання забезпечення взаємодії держави та приватних підприємств висвітлено в працях Л. Беннета [6], В. Г. Варнавського [7], Б. Винницького [8], Ф. Говарда [6], М. Лендъел [8], С. Девіса [9], Ж. Делмона [10], Ж. Кліфтона [11] та ін., але вирішення проблем розвитку ДПП потребує додаткових досліджень.

Виходячи з вищенаведеного, **метою** статті є обґрунтування доцільності використання потенціалу державно-приватного партнерства для вирішення фінансових проблем житлово-комунального господарства територіальних громад.